

Lucien De Cock, *Geschiedenis van de dood. Deel 1: Rituelen en gewoonten. Deel 2: Begraafplaatsen in Europa*, Leuven-Kampen, Davidsfonds-Uitgeverij Kok, 2006, 501 pp. en 763 pp., ill., ISBN 90-77942-02-5 | Met een zin voor encyclopedische kennis die vandaag bijna onwaarschijnlijk overkomt, brengt medicus en amateurhistoricus Lucien De Cock in zijn dubbelboek *Geschiedenis van de dood* in het totaal 1264 bladzijden funeraire geschiedenis van Europa bij elkaar.

De titel van dit volumineuze boekwerk is eerder misleidend. Het onderzoek vertrekt immers niet vanuit de existentiële vraagstelling omtrent de dood noch vanuit het 'quo vadis?' van het menselijke bestaan, doch vanuit de vraag hoe de mensheid op het Europese continent haar doden heeft begraven. In feite gaat het daarbij steeds om bekende doden of om doden die hun biologische dood overstegen doordat zij symbolen werden van uitzonderlijke levensgeschiedenissen of van ingrijpende gebeurtenissen (oorlogen, revoluties enz.). Hun graf is vaak tegelijk een materiële uiting van piëteit, een instrument voor de recuperatie van de geschiedenis en een iconografisch relict van de smaak van een tijd.

Vanwege al die motieven vormt deze *Geschiedenis van de dood* een belangrijk naslagwerk voor wie zich toelegt op de funeraire aspecten van de *lieux de mémoire*, het nieuwe historische concept dat een paar decennia geleden werd gelanceerd door de Franse historicus Pierre Nora.

Het werk is thematisch en tegelijk chronologisch en geografisch opgevat: van de begraafplaatsen van vorsten en de heiligen tot de soldatengraven, van Abélard en Heloise tot Peter Benoit, van de Kelten tot de hedendaagse Europeanen, van Schotland tot Vaticaanstad enz.

Doorheen al die chronologieën en thema's verwerft men onder meer een uitgebreid en boeiend inzicht in het funeraire erfgoed van Vlaanderen en bij uitbreiding de Vlaamse be-

weging: het Campo Santo en de Westerbegraafplaats in Gent, het Schoonselhof in Antwerpen, de IJzertorensite in Diksmuide e.a. Toch ontbreken hier een paar casussen die niet alleen kenschetsend zijn voor de geschiedenis van Vlaanderen en de Vlaamse beweging doch belangwekkend zijn in zichzelf. Bijvoorbeeld het verschijnsel van de 'heldenhuldezerkjes', die niet alleen kenmerkend zijn voor de IJzertorensite maar bovendien nog aanwezig zijn op tientallen begraafplaatsen in Vlaanderen. Of bijvoorbeeld het 'berkenkruis' van de gesneuvelde oostfrontsoldaten en hun erepark in Stekene. En daar waar de auteur terloops aandacht schenkt aan de 'oorlogsmusea in de Westhoek', wijst hij op het Streekmuseum van Zonnebeke, maar vergeet anderzijds het museum van de IJzertoren te vermelden, het enige museum dat uitgerekend gegroeid is uit een soldaten-crypte.

Misschien ligt de verklaring voor die tekorten in het feit dat de auteur angstvallig vermijdt om ideologieën en politieke opvattingen en daarmee verwante achtergronden te betrekken in zijn beschrijvingen. Zo vermeldt hij bijvoorbeeld de aanslagen op de IJzertoren, sec en zonder verdere duiding. Maar de verklaring voor het tekort kan ook samenhangen met enkele opvallende hiaten in zijn (overigens indrukwekkende) bibliografie. Onder de geraadpleegde encyclopedieën treffen wij bijvoorbeeld de volkomen achterhaalde *Standaardgeschiedenis van de 20ste eeuw* uit 1969, maar niet de *NEVB (Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging)* (1998). En ook de belangrijkste Vlaamse *lieux-de-mémoire* publicaties werden over het hoofd gezien: *Duurzamer dan graniet* (F. Seberechts, J. Art, M. Beyen, J. Tyssens en T. Verschaffel) uit 2003, *Een geheugen in fragmenten* (A. Stynen) uit 2005 en *De Belgische militaire begraafplaatsen in West-Vlaanderen 1914-1918* (U. De Deyne) uit 2005. [Frans-Jos Verdoodt]